

Guió 'guia' [fi S. xv, *AlcM*], mot poc estès en català (cf. fr. ant. *guion*, cast. *guión*, on restà o fou sempre més viu, en cat. potser fou sempre un terme manllevat o calcat del baix llatí gallicà); del sentit litúrgic deriva *guioner* (MrnVayreda, *Puny.*, p. 39); del jurídic l'antic *guionatge* [«custodia et *guidonatico*», 1207, *Cart. de Poblet*, 207]; del gramatical [Lab. 1864], *guionet* [DOrt.]; el musical [Belv.]; *guió de les guatilles* 'guatlla maresa', no sé si és genuí en català, però el tinc anotat de l'Alt Maestrat [Vilafranca, 1962]. *Guionista*. *Guiera*. *Guieta*.

Aguiar, poc estès, i només dialectal en català (cf. supra per a l'oc.), però se sent en alguna zona del català oriental («vagi en aquella masia i allí l'egiarán», Fuirosos, vessant selvatà del Montnegre, 1936). *Desguiar*.

¹ El cas de l'it. *scorgere* 'albirar' i 'acompanyar' és diferent, perquè aquí la idea central és la de 'rectificar o redreçar el camí d'algú' (EXCORRIGERE: *DCEC ESCURRIR*), d'on, per una banda, 'guiarlo', i per l'altra 'mirar per on va'. Però com que *WITAN* era primitivament 'veure' (correspon al llatí *VIDERE*), seria forçós passar d'«observar» a 'guiar', cosa molt més difícil de concebre. — ² No hi ha correspondències clares en altres idiomes germànics: s'han citat uns alt-als. antics *gi-wizzén*, *ir-wizzén* (Schade), però si existeixen han de ser raríssims, car ni tan sols figuren en el diccionari de Graff. — ³ «Zusehen, eine Richtung einschlagen, auf jemand sehen, ihn tadeln, strafen», fins aquí Schade; i ara hi afegeix Mackel: «für jemand sehen, ihn weisen, führen». No sols és hipotètic això sinó que en part ja ho eren les definicions de Schade, si bé no basades en una etimologia romànica, sinó, en forma més o menys objectable, en la comparació de les llengües germàniques amb altres d'indoeuropees. ³⁵ Concretament l'a-als. ant. *wizan* significa 'imputar (una culpa)', 'retreure, reprotxar', el baix-alemany ant. *witan* 'fer un retret' (avui 'objectar coses a algú, fer-li consideracions', 'donar-li la culpa'), neerl. *wijfen* «incursare, imputare, adscribere, causam in aliquem rejicere, objurgare»; i tot això s'ha suposat que pugui venir de la idea de 'mirar (algú) amb ulls crítics' (d'on el «zusehen» de Schade, basat en el suposat ètímon indoeuropeu **wī-*); l'únic fonament filològic d'aquesta idea dins del germànic està en l'ags. *witan*, que ultra 'inculpar, imputar' té l'acc. més rara de 'prestar atenció (a alguna cosa), guardar-la'. Però amb tot això romanem cent llengües lluny de 'guiar'. Per la seva banda, Gamillscheg remet a l'ags. *gewitan*, al qual atribueix l'acc. «eine Richtung sehend verfolgen», traducció de «to turn one's eyes in any direction with the intention of taking that direction» (Bosworth); però de bell nou, això no és més que una acc. etimològica, suposada: de fet aqueix mot significa sempre 'partir', 'anar-se'n' (d'un indret), V. el suplement de Toller i el mateix diccionari de Bosworth. També diu Gamillscheg que l'acc. 'assenyalar (una cosa)' està documentada en l'esc. ant. *vita*, per a la qual cosa es funda en l'article de Bugge de 1873 (*Rom.* III, 150), ⁶⁰

que proposava aquest mot escandinau com a ètímon del romànic *guiar*, definint-lo «signifier, présager, indiquer»; però aquest últim significat era enterament suposat; en realitat *vita* significava 'ser intelligent' i 'conèixer, saber (alguna cosa)', de vegades, també, 'tenir (una cosa) cert significat'; i, com a hàpax, 'presagiar': amb això i tot, ens quedem encara ben lluny de 'assenyalar el camí'. Endemés *vita té i* breu, i per tant no correspondria a un fràncic **WITAN* sinó al gòtic *WITAN*. Adhuc concedint els significats hipotètics suposats per Schade i Bosworth, no en tindriem prou per atribuir al fràncic **WITAN* el sentit d'«assenyalar». — ⁴ Un hostaler recordo que deia al seu noi: *acompanya et senyó al camín d'Arres*. El vailet em va deixar a un terç de la distància de per on passava el camí, assenyaland-ne un de lluny, vagament; i em vaig perdre. El seu pare al vespre es feia explicar per ell com ho havia fet i comentava: *nò l'às cap acompanyat ben, çà'm-pà* (1934); o sigui 'guiat', car tots tres sabem que no havia de dur-me fins al camí, ni jo demanava tant. — ⁵ «El àngel Rafael se ofrece a *acompañar* al joven Tobias a Ragés», cita de la Bíblia de Scio en Cuervo, *Dicc.* I, 130b. Més clar en català: «lo batle Real de dita vila sia tengut *acompanyar* y lliurar aquells al patró del vaxell», a. 1576; «al primer raig de l'alba, / te vull *acompanyar* a la que't salva», Verdaguier; occità *acoumpaignaire* «suiwant, compaignon, guide» (*TdF*). — ⁶ Llavors *guiar* seria derivat de *guia*, i aquest sortiria d'un gòtic **WIDA* (acus. **WIDAN*): és a dir, en aquest cas no s'hauria partit de l'acusatiu gòtic (com normalment s'esdevé, en *guardià*, *gasalla*, cast. ant. *escalciano* etc.), sinó del nominatiu. Però això és poc versemblant: pertot arreu *guia* sembla ser inicialment un abstracte 'acció de guiar', convertit secundàriament en nom personal, com en *guaita*, *sentinella* etc. La prova és que aqueix *guia* fou femení (infra), i igual en castellà mateix, on, fins en el període clàssic, *la guia* significa 'l'home que guia': «le diese una *guia* que le encaminasse a la cueva de Montesinos», *Quixote* II, xxii, 82; «verdad es —dixo la *guia*», *Rinconete y Cortadillo* (Rodríguez Marín, p. 414). El que degué suggerir a M-Lübke la seva idea de partir del substantiu *guia*, pot haver estat l'existència del fr. ant. *guis*, cas compl. *guion*, que, en efecte, sembla prolongament d'un fràncic **WIDO*, -ONS, al qual correspondria un gòtic *WIDA*. Però fins i tot si admetéssim aquest ètímon per al fràncic (cf. infra la cita bearnesa), no tindriem proves fermes d'un substantiu semblant en gòtic. — ⁷ Brüch, *Philol. Studien Voretzsch dargebracht*, 1927, 229-34. Solament resta un exemple medieval d'Alès, i avui segons el *TdF aguià* (cf. infra en els DERIV.) és la forma maresca. — ⁸ «Vai cantar / per Jaufre, de Sant Esperit / que Deus lo defensa e-l *guit*», v. 5660. De *Flamenca* ja en dona Levy. — ⁹ En el doc. de 1211 ja hem vist que la grafia *d* vol dir *ð*, la qual apareix grafada *-s-* a les *VidesR*: «complí mot ivasserament aclò que per l'àngel li fo manat, e a la damunt dita ciutat éll